

החלטת הממשלה שאינה מיושמת יוצרת תנאים של חוסר ודאות, המקשים על בז"ן להחליט בדבר השקעות הפיתוח מצד אחד, ונפגע משק הדלק מצד אחר. כדי לקבוע אם ליישם את ההחלטה או לבטלה יש להביא לפני שרי הממשלה ולחברי ועדת השרים לענייני הפרטה נתונים גם על שוויה העדכני של בז"ן, בפירוט לפי מפעליה ומתקניה ושוי החזקות המדינה בבז"ן.

במסגרת היערכות בז"ן ליישום החלטות הממשלה וועדת השרים לענייני הפרטה בעניין הפרטתה בדרך של פיצול, היא העסיקה שלושה יועצים בעלות של 232,000 דולר, בלא שחתמה עמם הסכם המגדיר במפורט את עבודתם, ורק לשניים היא מסרה הזמנה כללית שלושה חודשים לאחר תחילת העסקתם. לדעת משרד מבקר המדינה, מן הראוי שבז"ן תקפיד על התקשרות עם יועצים על פי סדרי מינהל תקין.

פעולות להפרטת תשתיות נפט ואנרגיה בע"מ

מבוא

ב-5.1.1931 חתם הנציב העליון של פלשתינה (א"י) עם חברת I.P.C. חברת הנפט העירקי בע"מ (להלן - חברת הנפט העירקי) על אמנה, והיא עוגנה לאחר מכן בפקודת האמנות וההסכמים של חברת הנפט העירקי 1939. על פי האמנה נתן הנציב העליון לחברת הנפט העירקי זיכיון לבנות, להחזיק ולנצל קו צינורות או קווי צינורות אחדים להולכת דלקים מעירק עד לפלשתינה (א"י), ואת כל המפעלים השייכים להם (להלן - הזיכיון). הזיכיון ניתן ל-70 שנה, עד ל-5.1.01. האמנה קבעה כי "כתום מועד הזיכיון תבואנה לידי גמר הזכויות שניתנו לחברה עפ"י אמנה זו, וכל נכסי דלא נידי של החברה וכל הקבועות שלה בפלשתינה (א"י), שהינם חלק מן המפעל, יהיו קניינו של הנציב העליון שיקבלם חינם, בתנאי שכתום הזיכיון, או קודם לכן, מתחייב הנציב העליון, אם החברה תרצה בכך, לעיין מתוך יחס-רצון בבקשה להארכתו של הזיכיון או לחידושו בתנאים שיבוא עליהם הסכם...". ב-1959 הסבה חברת הנפט העירקי, בהסכמת הממשלה, זכויות ונכסים שהיו בידיה בישראל באותה העת לחברת שירותי נפט בע"מ. ביולי 1994 שינתה חברת שירותי נפט בע"מ את שמה ל"תשתיות נפט ואנרגיה בע"מ" (להלן - תש"ן או החברה).

המקרקעין שקיבלה תש"ן מכוח הסבת הזכויות על פי האמנה, כללו, בין השאר, את הטרמינל (המסוף) בקריית חיים, ששטחו כ-868 דונם, ואת נמל הדלק בחיפה הכולל חוות מכלים שצמודה אליו (להלן - חוות המכלים), ששטחו כ-81 דונם (כעשרים אקרים). תש"ן גם מאחסנת דלקים במסופי מכלים שהקימה לאחר הסבת הזכויות על פי האמנה, בין השאר באלרואי, בצומת ביל"ו, באשקלון, באשל הנשיא שליד באר שבע ובמתקן אפרת שבגבעת שמן. תש"ן גם אחראית להולכת הדלקים ולשינועם על ידי החברה הבת שלה קו מוצרי דלק בע"מ (להלן - קמ"ד), באמצעות צנרת תת-קרקעית שאורכה כ-800 ק"מ, ובאמצעות תחנות להגברת השאיבה. נוסף על כך מחזיקה תש"ן ב-50% ממניות חברת פי גלילות מסופי נפט וצינורות בע"מ (להלן - פי גלילות), העוסקת במתן שירותי אחסנה ובניפוק דלקים במרכז הארץ ובדרומה⁵⁴.

54 ראו בקובץ דוחות ביקורת על איגודים מס' 5 שנת 2000, עמ' 30.

במאס 1963 קיבלה תש"ן לחזקתה, מתוקף הזיכיון, שטח של כ-1,179 דונם דרום-מזרח למפעלים הפטרוכימיים הצמודים לבתי הזיקוק שבמפרץ חיפה (להלן - קרקעות הצפון). כאמור, זיכיון זה הסתיים ב-5.1.01. קרקעות הצפון הן עתודת הקרקע המשמעותית היחידה באזור מפרץ חיפה⁵⁵.

בשנים 1994-1996 רכשה תש"ן שלושה נכסי מקרקעין⁵⁶, בעיקר לצורכי השקעה (להלן - נדל"ן מניב), בסכום כולל של כ-32 מיליון דולר (במחירים שוטפים): בניין משרדים ומסחר וחניון באזור התעשייה הרצליה פיתוח (בית הרמלין), שחלק ממנו יועד לשימוש החברה, תמורת כ-18 מיליון דולר; כ-35 דונם באזור התעשייה "חוף שמן" בחיפה, שיועדו למלאכה ולתעשייה זעירה, תמורת כ-6.95 מיליון דולר; וחלק מבניין "כרמל" באזור התעשייה טירת הכרמל, שיועד למשרדים ולתעשייה, תמורת כ-6.9 מיליון דולר.

החלטת הממשלה

ב-22.8.99 החליטה הממשלה "לפעול להגברת התחרות בענף התשתיות במשק הדלק, בין היתר, בהתחשב במועד סיום הזיכיון"⁵⁷ לפי פקודת האמנות וההסכמים של חברת הנפט העירקי, 5.1.2001, "בדרכים האלה:

1. להפריד מתש"ן את התשתיות הנמליות למוצרי דלק, שהיא מפעילה כיום, ולהעבירן לגופים אחרים שאינם פועלים כיום במשק הדלק המקומי.
2. להפריד את תש"ן מפי גלילות.
3. להפריד את קמ"ד מתש"ן, כדי שקמ"ד תוכל לפעול כחברה נפרדת.
4. תש"ן תוסיף להפעיל את מתקני האחסון שהיא מפעילה לפי הסדר שייקבע, ובעתיד תיבחן האפשרות להפריט אותם ולהעבירם לבעלות או להפעלה של גופים אחרים.

משרד מבקר המדינה בדק מאמצע אוגוסט עד סוף ספטמבר 2001 את הפרטת תש"ן. הבדיקה נעשתה בתש"ן, ברשות החברות הממשלתיות שבמשרד ראש הממשלה (להלן - הרשות), באגף החשב הכללי ובאגף התקציבים שבמשרד האוצר (להלן - אג"ת) ובמשרד התשתיות הלאומיות (להלן - משרד התשתיות). בדיקות השלמה נעשו ברשות הנמלים והרכבות (להלן - רנ"ר) ובמשרד העבודה והרווחה אצל מפקח העבודה האזורי בחיפה. חלק מהנתונים עודכנו לסוף חודש ינואר 2002.

הממשלה החליטה ב-22.8.99, כי צוות בין-משרדי (להלן - הצוות) יפעל "ליישום הצעדים האמורים באופן שיושלמו לא יאוחר מיום 1.1.2001 ובאישור ועדת שרים מתאימה". עד מועד סיום הביקורת, ספטמבר 2001, לא עלה בידי הצוות ליישם את החלטת הממשלה, בין היתר עקב העדר שיתוף פעולה מצד תש"ן. סגן מנהל הרשות הסביר למשרד מבקר המדינה בינואר 2002, כי "מערכת היחסים הבעייתית בין המדינה לחברה בשנים שלפני תום הזיכיון ... לא איפשרה התקדמות ביישום החלטת הממשלה". משרד מבקר המדינה כבר העיר בעבר⁵⁸, כי אי-הצלחתו של הצוות ליישם את החלטת הממשלה נבעה בעיקר מהעדר שיתוף פעולה מצד הנהלת תש"ן, שכינה עד אוקטובר 2000.

55 ראו שם, עמ' 40.
56 ראו שם, עמ' 43.
57 ראו שם, עמ' 33.
58 שם בעמ' 34.

לדעת משרד מבקר המדינה, כדי להגיע "ליישום הצעדים האמורים לא יאוחר מיום 1.1.2001", היה על הצוות גם להשלים בהקדם עבודת מטה סדורה, כולל הידברות עם עובדי תש"ן בעניין תום הזיכיון, הפרדת והפרטת תש"ן, אולם כל אלה לא נעשו.

מסמך העקרונות מדצמבר 2000

ב-31.12.00 חתמו מנכ"ל משרד התשתיות והחשב הכללי במשרד האוצר (להלן - החשכ"ל) יחד עם נציגי תש"ן (יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל) בראשי תיבות על מסמך עקרונות בדבר המשך פעילותן של תש"ן וקמ"ד לאחר תום הזיכיון. הביקורת העלתה, כי מסמך העקרונות חורג מהותית מהחלטת הממשלה, כמובהר להלן.

מסמך העקרונות קובע כדלקמן:

1.1" נכסים המשמשים לפעילות במשק הדלק:

- 1.1.1. נכסים המשמשים לפעילות הולכה יועברו לקמ"ד לפי הסכם (חכירה, זכויות מעבר), בתמורה שתקבע.
- 1.1.2. נכסים המשמשים לאחסנה בלבד וכן הטרימינל יועברו לתש"ן בהסכמי חכירה (לתקופה או תקופות כפי שיקבע), בתמורה שתקבע.
- 1.1.3. מיון הנכסים בין תש"ן וקמ"ד והפעלתם בידי החברות יעשה על-ידי הממשלה לאחר שתש"ן תציג את עמדתה בפני הממשלה עד 1.7.2001.
- 1.1.4. נמל הדלק - הפעלה ע"י תש"ן בהתאם להסכם שיושג בין רנ"ר לתש"ן, לתקופה שתקבע, הסכם זה יושג בהתאם להסכם בין המדינה לבין רנ"ר.

1.2 נכסים שאינם משמשים לפעילות במשק הדלק:

- נכסי הנדל"ן ... וכן קרקעות הצפון ומניות פי-גלילות וכל הנכסים שאינם משמשים לפעילות במשק הדלק אשר לא הוזכרו לעיל, יועברו למדינה, בתמורה, שתקבע בהסדר ועל פי כל דין ובין היתר יכול שתקבע כדיבידנד.
2. בכוונת משרד התשתיות ליזום חקיקה להסדרת משק הדלק במסגרתה ינתנו רישיונות לפעילויות מסוימות במשק הדלק, ובכלל זה לפעילות ההולכה של קמ"ד.
3. החל מ-5/1/2001 תמשכנה החברות לפעול בתחומי ההולכה והאחסנה במסגרת עקרונות מסמך זה שיגובש להסכם מפורט.
4. בכוונת משרד התשתיות לפעול ליעוד קרקעות הצפון לשימושי אנרגיה, לצרכי תש"ן, ולמשתמשים אחרים. להערכת תש"ן היקף השטח הנחוץ לה כ-600 דונם.
5. הממשלה תשקול בחיוב בקשות תש"ן וקמ"ד לממן את השקעות הפיתוח שלהן בהתאם לתוכנית פיתוח שתאושר ע"י הממשלה, גם ע"י אשראי בנקאי.
6. לעניין נושאים נוספים השנויים במחלוקת - מוסכם שנושאים אלו ידונו בין הצדדים בזמן הקרוב.
7. כל האמור לעיל כפוף לקבלת כל האישורים הנדרשים לפי כל דין.
8. תום הזיכיון אין בו לפגוע בזכויות העובדים".

מסמך זה אינו תואם את האמור בהחלטת הממשלה מ-22.8.99 בעניין הפרדת תש"ן וקמ"ד ובעניין נמל הדלק בחיפה (ראו להלן). החשכ"ל והמנכ"ל (בפועל) של משרד התשתיות הסבירו למשרד מבקר המדינה באוקטובר ובנובמבר 2001, כי הם רואים במסמך זה שלב חיוני ליישום החלטת הממשלה, המאפשר מיון ושיוך של כל נכסי החברה. משרד התשתיות ואג"ת הסבירו, שמסמך זה, ש"אמנם אינו מהווה יישום ישיר של החלטת הממשלה" אבל "גם אינו סותר החלטה זו ומאפשר את קיומה בהמשך", נחתם "על רקע ההפרעות באספקה סדירה של דלק שאירעו כתוצאה מעיצומים של עובדי החברה", שאיימו "על השבתת כל משק הדלק, ובהמשך המדינה כולה... בניסיון למנוע מהממשלה כל פעילות שקשורה בפיצול החברה או בהפרטת חלק ממתקניה".

יישום החלטת הממשלה

1. במסמך העקרונות נאמר, שנכסים המשמשים להולכת דלק יועברו לקמ"ד לפי הסכם שיגובש (חכירה, זכויות מעבר) בתמורה שתיקבע; הנכסים המשמשים לאחסון הדלק בלבד וכן מסוף קריית חיים (הטרמינל) יועברו לתש"ן, במסגרת הסכמי חכירה; ההסכמים ייקבעו לפרקי זמן שייקבעו, בתמורה שתיקבע; "מיון הנכסים בין תש"ן וקמ"ד (ההפרדה בין מתקני ההולכה למתקני האחסון) והפעלתם בידי החברות ייעשה על-ידי הממשלה, לאחר שתש"ן תציג את עמדתה לפני הממשלה עד 1.7.2001". כאמור לפי החלטת הממשלה מ-22.8.99, תבחן הממשלה בעתיד את האפשרות להפריט את מתקני האחסון.

משרד מבקר המדינה העיר למנכ"ל משרד התשתיות ולחשכ"ל בספטמבר 2001, כי לוח הזמנים שנקבע במסמך העקרונות אינו תואם את לוח הזמנים שנקבע בהחלטת הממשלה מ-22.8.99 שלפיה יושלמו הצעדים שנקבעו, ובכללם הפרדת תש"ן מקמ"ד, לא יאוחר מ-1.1.01 (באישור ועדת שרים מתאימה).

עד מועד סיום הביקורת, ספטמבר 2001, לא סיכמה הממשלה דבר בעניין הנכסים שיועברו לקמ"ד ואלה שישארו בידי תש"ן. החשכ"ל הסביר למשרד מבקר המדינה בסוף אוקטובר 2001, כי "קביעת החלוקה מחייב ביצוע סקר נכסים מקיף אשר כבר החל ומותנה בשיתוף פעולה מצד תש"ן". עוד הודיע החשכ"ל, כי צוות בראשות מנכ"ל משרד התשתיות "הגיש למנכ"ל תש"ן את טיוטת הסכם הנכסים שגובשה". ב-3.12.01 סיכם החשכ"ל בדיון שקיים עם מנכ"ל משרד התשתיות, עם סגן מנהל הרשות ועם נציגי תש"ן, כי "תש"ן תעביר הערותיה להסכמי הפעלה שהועברו ע"י המדינה; ימונו צוותים משותפים לדיונים על הסכמי ההפעלה", הקשורים למיון הנכסים. משרד התשתיות הסביר למשרד מבקר המדינה בסוף ינואר 2002, כי "... יש כוונה להקים בתוך זמן קצר צוות משותף לנציגי הממשלה והחברה, אשר יעסוק בשלב ראשון בעקרונות ההסכם ורק בהמשך בניסוח ההסכמות שהושגו. נושאים שנויים במחלוקת ילובנו בסוף התהליך".

2. במסמך העקרונות גם נקבע, כי תש"ן תמשיך להפעיל את נמל הדלק בחיפה בהתאם להסכם שיושג בינה לבין רנ"ר, במשך פרק זמן שייקבע, וכי הסכם זה יהיה בהתאם להסכם בין המדינה לבין רנ"ר. קביעה זו והפעילות שבאה בעקבותיה אינן מתיישבות עם החלטת הממשלה מ-22.8.99, שיש להפריד מתש"ן את התשתיות הנמליות למוצרי דלק שהיא מפעילה ולהעבירן לגופים אחרים שאינם פועלים כיום במשק הדלק המקומי.

במאס 2001 סיכמו מנכ"ל משרד התשתיות, החשכ"ל וסגן הממונה על התקציבים במשרד האוצר עם נציגי רנ"ר כי מקרקעי נמל הדלק יועברו ליד רנ"ר למפרע מ-5.1.01; רנ"ר תאפשר לתש"ן להפעיל את נמל הדלק בחיפה ואת חוות המכלים במשך תקופת ביניים שתיקבע בין תש"ן והממשלה, אגב שמירה על רמת תחזוקה ורמת בטיחות נאותות.

(א) מנכ"ל תש"ן הודיע למשרד מבקר המדינה באוגוסט 2001, כי טרם נחתם הסכם עם רנ"ר וכי "המגעים הישירים של החברה עם רנ"ר החלו רק לפני כחודש", דהיינו ביוני 2001. כאמור, החלטת הממשלה מ- 22.8.99 קבעה שיש ליישם את כל ההסדרים עד 1.1.01.

(ב) עוד הודיע מנכ"ל תש"ן, ש"קיימות נקודות מחלוקת מהותיות בין הצדדים". ממסמכי רנ"ר עולה כי חילוקי הדעות בינה לבין תש"ן היו, בין השאר, בעניינים האלה: הבעלות על המקרקעין; תקופת ההרשאה לשימוש בשטח חוות המכלים ונמל הדלק; צמצום שטח חוות המכלים; תחזוקתה של חוות המכלים; מצבם הבטיחותי של מתקני תש"ן בנמל הדלק.

מנכ"ל תש"ן הודיע למשרד מבקר המדינה בסוף ינואר 2002, כי "התקיימה פגישה משולשת עם החשב הכללי ועם מנכ"ל רנ"ר ולובנו חילוקי הדעות", וכי "סמנכ"ל כספים תש"ן וסמנכ"ל כספים רנ"ר נפגשו ונפגשים ובתקופה אמור המו"מ להגיע לכדי סיום".

לדעת משרד מבקר המדינה, מן הראוי שרנ"ר ותש"ן, יחד עם כל הגורמים הנוגעים בדבר⁵⁹, יפתרו בהקדם את חילוקי הדעות ביניהם בנוגע לנמל הדלק בחיפה, בהתאם להחלטת הממשלה מאוגוסט 1999.

(ג) בתשובתו של מנכ"ל תש"ן מאוגוסט 2001 נאמר, ש"קיימת הסכמה בין כל הצדדים המעורבים (רנ"ר ומדינת ישראל) כי המשך הפעלת נמל הדלק יתבצע על ידי תש"ן". לדעת משרד מבקר המדינה, הסכמה זו אינה מתיישבת לכאורה עם החלטת הממשלה מ-22.8.99, הקובעת שיש להפריד מתש"ן את התשתיות הנמליות למוצרי דלק שהיא מפעילה ולהעבירן לגופים אחרים שאינם פועלים כיום במשק הדלק המקומי. החשכ"ל ומשרד התשתיות הסבירו למשרד מבקר המדינה, כי "המדובר בשלב ביניים בדרך ליעד שהציבה הממשלה"; החשכ"ל הוסיף, כי תש"ן תמשיך "להפעיל את נמל הדלק לתקופת זמן מוגבלת שתיקבע, וזאת מאחר שיישום החלטת הממשלה מחייב הערכות של הממשלה להכנת מכרז להפעלת נמל הדלק ותאום עם רשות הנמלים", עד סוף ינואר 2002 לא הסתיימה ההיערכות.

3. עוד נקבע בהסכם העקרונות, שכל הנכסים שלא שימשו עד אז לפעילות במשק הדלק "יועברו למדינה, בתמורה, שתיקבע בהסדר ועל פי כל דין, ובין היתר יכול שתיקבע כדידינדנד". דהיינו, הבעלות על קרקעות הצפון, מניות פי גלילות וכל הנכסים שאינם משמשים לפעילות במשק הדלק, יועברו למדינה.

(א) קרקעות הצפון: במסמך העקרונות נאמר שבכוונת משרד התשתיות לפעול לייעוד קרקעות הצפון, שכאמור אמורות לעבור לרשות המדינה, לשימושים הקשורים למשק הדלק, לצורכי תש"ן ולמשתמשים אחרים.

(1) לפי הערכת תש"ן שהוצגה בדיון שקיים החשכ"ל בפברואר 2001 בהשתתפות מנכ"ל משרד התשתיות, מנהל מינהל מקרקעי ישראל (להלן - ממ"י) וראש עיריית חיפה, נחוץ לתש"ן שטח של כ-580 דונם, כדי שתוכל להעביר אליו עד שנת 2005 את מכלי הדלק שנמצאים במסוף שבקריית חיים ששטחו כ-868 דונם, במסוף באלרואי ששטחו כ-295 דונם ובחוות המכלים בשטח של 81 דונם הצמודה לנמל הדלק בחיפה; ולאחסן בהם נפט גולמי ותזקיקים⁶⁰. לדברי מנכ"ל תש"ן, ריכוז המתקנים בקרקעות הצפון יאפשר "את פינוים של שטחים בעלי יכולת איכלוס גבוהה, כרזרבה קרקעית חיונית בקריית חיים, אלרואי ונמל חיפה (לצורכי פיתוח הנמל)". ביוני 2001 קבע החשכ"ל ש"הקצאת השטח תתבצע לאחר קבלת תכנית רעיונית מתש"ן לפי מסגרת של 580 דונם".

59 משרדי התחבורה והתשתיות, עיריית חיפה, החשכ"ל, מנהל מינהל הדלק והגז ויו"ר רנ"ר.
60 כאמור בהחלטת הממשלה מאוגוסט 1999, "תיבחן האפשרות להפריט את תש"ן (מתקני האחסון) כמקשה אחת או להעביר את מתקני האחסון לבעלות או הפעלה של גורמים אחרים".

(2) מעיון בתיקי החשכ"ל עולה, כי ביוני 2001 קיבל ממ"י חוות דעת ממתכנת ערים פרטית ומעורכת דין פרטית, שעסקו מטעם ממ"י בסקר הנכסים של תש"ן ושל בז"ן, ולפיה טעות היא להעתיק את המכלים לקרקעות הצפון. הן הציעו לאתר מתחם אחר לאחסון דלק בקרקע חקלאית הנמצאת בקרבת הצנרת של קמ"ד, ומחירה נמוך יחסית, ואם אפשר - לאחסן את הדלק במתקנים תת-קרקעיים. לדעת השתיים, הדבר יאפשר לייעד את קרקעות הצפון לשימושים אחרים, חלקן לצורכי בז"ן וחלקן לאזורי תעשייה כמו אתרים למחזור פסולת ותעשיות נלוות לבתי הזיקוק ולייעודים נוספים. לא נמצא סיכום דיון בעניין חלופה זו. סגן מנהל הרשות הודיע למשרד מבקר המדינה ב-23.1.02, כי הוא "השתתף אישית בישיבה ... שבה הוצגה החלופה, ומר אפרתי (מנכ"ל משרד התשתיות לשעבר ומנהל ממ"י כיום), החשב הכללי וסגן מנהל הרשות השיבו למתכנת ולעורכת הדין שנכחו בישיבה זו לגבי חלופה זו. כלומר היתה התייחסות לחלופה, ואף היתה ידועה למנכ"ל משרד התשתיות הלאומיות. הדיון התנהל במשרדי החשכ"ל". משרד מבקר המדינה העיר, כי למעט הודעתו זו של סגן מנהל הרשות, אין תיעוד על כך שהחשכ"ל, ממ"י, הרשות ומשרד התשתיות בחנו חלופה זו.

(3) בסוף אוגוסט 2001 הודיע החשכ"ל לתש"ן, כי נודע לו שהיא הגישה לוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה בחיפה תכניות הנוגעות לקרקעות הצפון, בלי שהגשת התכניות הובאה לידיעתו ובלי אישורו. בעקבות הביקורת קיים החשכ"ל ב-14.10.01 דיון בהשתתפות מנכ"ל משרד התשתיות ונציגים ממשרדו, ראש עיריית חיפה, נציגים של ממ"י, של הרשות ושל תש"ן, ובו סוכם שאפשר להתחיל תכנון מפורט על פי התכנית הרעיונית של תש"ן שאישר משרד התשתיות, ושתוגש לאישור גורמי התכנון. עוד סוכם שממ"י יכין בתוך חודש טיוטת הסכם מפורט בנוגע לפינוי השטח בקריית חיים, באלרואי ובנמל חיפה. מנכ"ל תש"ן הודיע למשרד מבקר המדינה בסוף ינואר 2002, כי הנוסחה המדיקת טרם נקבעה וטרם נחתם ההסכם עם החשכ"ל וממ"י.

(ב) מנכ"ל תש"ן הודיע למשרד מבקר המדינה באוגוסט 2001, שטרם נעשה הסדר להעברת הנדל"ן המניב לבעלות המדינה. כן הודיע המנכ"ל באוקטובר אותה שנה, כי הנדל"ן המניב כולל בעלות מלאה בחברה לניהול הנכס בטירת הכרמל שאותו רכשה תש"ן במאוס 1996. הרשות הודיעה למשרד מבקר המדינה בנובמבר 2001, כי נודע לה על חברה זו "רק לאחרונה, בדיון הדירקטוריון של תש"ן ב-25.6.01". סגן מנהל הרשות הודיע למשרד מבקר המדינה בינואר 2002, כי "הרשות בודקת משפטית את העובדות בעניין חברת הבת, הסדרת מעמדה ובחינת עתידה".

(ג) **פי גלילות:** תש"ן מחזיקה ב-50% ממניות חברת פי גלילות. כאמור, לפי החלטת הממשלה מ-22.8.99 ולפי מסמך העקרונות, תש"ן היתה אמורה להעביר מניות אלו לידי המדינה, במסגרת ההפרטה⁶¹. מנכ"ל תש"ן הודיע למשרד מבקר המדינה באוגוסט 2001, שטרם סוכם הסדר העברת המניות של פי גלילות לבעלות המדינה, אף כי עברו כשנתיים ממועד החלטת הממשלה.

לדעת היועץ המשפטי של תש"ן מאוגוסט 2001, "כל עניין מהותי ו/או עקרוני הקשור בניהול פי גלילות, אמור להיות מובא בפני דירקטוריון תש"ן, על-מנת שזה יקבל החלטתו ויתן הנחייתו לדירקטורים מטעם תש"ן המכהנים בדירקטוריון פי גלילות". באותו חודש הודיע מנכ"ל תש"ן למשרד מבקר המדינה, כי למיטב ידיעתו לא דן דירקטוריון תש"ן במצבה הכספי של פי גלילות ובתזרים מזומניה העתידי. לערכו הנוכחי של תזרים המזומנים האמור יש השפעה על הערכת שווייה ועל שווי מניותיה של פי גלילות. לדעת משרד מבקר המדינה, בכל מקרה ולנוכח הכוונה להפריט את פי גלילות, על דירקטוריון תש"ן לעקוב בקפידה אחר פעילותה של פי גלילות, בכל הקשור לשווי ההשקעה של תש"ן ושל המדינה במניות פי גלילות, ולדון בנושא בישיבותיו. בעקבות הביקורת, ב-12.11.01 דן דירקטוריון תש"ן בפעם הראשונה במצבה הכספי של פי גלילות.

61 סעיף 17.1 בטיסה מס' 1 של הסכם ההפעלה מ-4.3.01, שצורפה כנספח לפרוטוקול ישיבת דירקטוריון תש"ן מס' 475 מ-26.3.01.

ב-22.8.99 החליטה הממשלה, לקראת תום הזיכיון של תש"ן ב-5.1.01, להפריד מחש"ן את החזקתיה (קמ"ד ופי גלילות), את תשתיותיה הנמליות (נמל הדלק בחיפה) ואת נכסיה שאינם משמשים לפעילותה, שחלקם יועדו להפרטה. לא עלה בידי צוות בין-משרדי, שעל הקמתו החליטה הממשלה, ליישם את החלטתה. ב-31.12.00 חתמו החשכ"ל ומנכ"ל משרד התשתיות עם נציגי תש"ן על מסמך עקרונות להמשך פעילות תש"ן וקמ"ד לאחר תום הזיכיון, שכל האמור בו מותנה בקבלת אישורים הנדרשים לפי כל דין, אישורים שלא פורטו. נושאים מהותיים שנקבעו במסמך העקרונות לא עלו בקנה אחד עם החלטת הממשלה.

פעילות המכון הגיאופיסי לישראל כחברה ממשלתית

מבוא

המכון הגיאופיסי לישראל (להלן - המכון) הוקם בשנת 1957 כחברה ממשלתית שלא למטרת רווח, מוגבלת בערכות⁶² ללא הון מניות. על פי תזכיר ההתאגדות של המכון, הכנסותיו "ישמשו אך ורק לקידום מטרות המכון כפי שפורטו בתזכיר זה; שום חלק מהם לא ישולם ולא יועבר בצורת רווחים לחברי המכון, לא במישרין ולא בעקיפין בדרך של דיורנדנד, הענקת או באיזה שהוא אופן אחר".

בעלי המכון הם הממשלה (99.9%) ומכרות נחושת תמנע בע"מ⁶³ (0.1%). שר התשתיות הלאומיות אחראי לענייני המכון ובידיו, יחד עם ראש הממשלה, הסמכויות המפורטות בחוק בענייני המכון. המכון הוקם כדי לעשות סקרים ומחקרים גאופיזיים⁶⁴ ואחרים בשטחה של מדינת ישראל, לשם חיפושי נפט, מי תהום, מחצבים ואוצרות טבע אחרים ומכירת ממצאיהם לכלל המעוניין בכך, ולשם פיתוחן ושיפורן של שיטות להשגת המטרות האמורות. בתחילת שנות השמונים העבירה הממשלה

62 לפי פקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983, "חברה מוגבלת בערכות" היא "חברה שבה חבותו של כל חבר מוגבלת בתזכירה לסכום שהתחייב להשתתף בו בתשלום לנכסי החברה בעת פירוקה". ב-1.2.00 נכנס לתוקף חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן - חוק החברות), ולפיו כבר אין חברה במבנה של חברה מוגבלת בערכות; בעניין חברה מוגבלת בערכות שהיתה קיימת לפני כניסת החוק לתוקף, סעיף 370 לחוק החברות קובע כדלקמן: "חברה שערב תחילתו של החוק היתה חברה מוגבלת בערכות, כהגדרתה בפקודת החברות, כנוסחה ערב תחילתו של חוק זה, ולא היה לה הון מניות, יחולו עליה הוראות חוק זה ויראו את חבריה כבעלי מניות בחברה, שיש לה הון מניות ללא ערך נקוב".

63 משרד מבקר המדינה העיר לרשות החברות הממשלתיות, כי חברת מכרות נחושת תמנע בע"מ היא בבעלותה ובשליטתה המלאה של חברת כימיקלים לישראל בע"מ, שחדלה להיות חברה ממשלתית במהלך שנת 1995, ולכן מן הראוי לנקוט את הצעדים הדרושים כדי לקבל ממנה את מניות המכון שבבעלותה.

64 הגאופיזיקה היא ענף מרכזי בתחום מדעי האדמה המשתמש בשיטות פיזיקליות (ססמיות, חשמליות, מגנטיות וכו') בחקר הקרקע. הגאופיזיקה היא כלי חשוב לפתרון בעיות גאולוגיות המתעוררות בעת חיפושי נפט, מים ומחצבים, וכן בתכנון הנדסי לצורכי פיתוח ובנייה ולצורך הגדרת סיכוני רעידות אדמה.